

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Præsertim Augustini, Et Thomæ Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Externis Regulis Amoris Et Morum, Legibus Utique, ac Præceptis
Virtutum Theologicarum, & Cardinalium, necnon Decalogi & Ecclesiae -
Libros Vndecim Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput XI. Occasione quartæ objectionis, specialiter agitur de legibus
pœnalibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73203](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73203)

a. 4. quaestione. 1. Maftrio disput. 2. de legib. n. 135. Bonacina apud ipsum. Valero tit. 10. §. 5. & tit. 13. §. 6.) Regulas illas non esse perse, & ratione sui veras leges, quatenus determinate praescribunt aliquid faciendum, vel omittendum; licet dici possint leges poenales, quatenus poenam transgressoribus injungunt; ad quam acceptandam obligationem conscientiae inducunt. Hujusmodi proinde Regulae, quatenus determinate aliquid faciendum, vel omittendum praescribunt, merae sunt ordinationes, similes statutis multarum civitatum, iisque quadrat quod Angelicus Doctor 2. 2. q. 186. a. 9. ad 2. ait: *Non omnia quae in lege humana continentur, traduntur per modum precepti; sed quaedam proponuntur per modum ordinationis cuiusdam, obligantis (in conscientia) ad solam poenam.* Ut enim idem S. Doctor ait ibidem q. 108. a. 4. *aliquis interdum punitur sine culpa, non tamen sine causa.* Unde regula juris: *sine culpa, nisi subit causa, non est aliquis puniendus.*

91 Caterum, licet Regulae illae per se, & ratione sui non sint verae leges, quatenus per se in conscientia, id est, sub peccato non obligant; per accidens tamen, & ratione adjunctae (vi voti, & status religiosi) obligationis tendendi ad perfectionem, per media in Regula praescripta, dici possunt verae leges; nec dubium (ut sic) in conscientia, & sub peccato obligare, quatenus unusquisque Religiosus ad perfectionem sub peccato serio anniti tenetur per media suo statui propria. Sed & hoc sensu sub peccato obligant, quod vix in praxi fieri possit, ut quis eas sciens & lubens sine culpa transgrediat, prout de Constitutionibus sacri Ordinis nostri, ipsamet p. 4. c. 18. n. 5. declarant, quod *quamvis ex se non obligent ad culpam, sed ad poenam... tamen... vix fieri posse, ut quis eas sciens & lubens transgrediat sine culpa.* Confer quae dixi tom. 1. l. 10. p. 1. cap. 27. & seqq.

Et partim ideo, partim quia Regulae illae sunt leges poenales, Religiosi de earum transgressione judicari possunt; non vero ex eo quod ex se, quoad materiam praescriptam, sint verae leges. Neque approbatio Summi Pontificis probat eas esse veras leges. Quia approbare non est universim auctoritatem legibus impartiri: nec Regularum illarum approbatio aliud est, quam authentica Summorum Pontificum declaratio, quod Regulae illae salutare sint ordinationes, secundum quas earum Professores judicandi sint.

CAPUT XI.

Occasione quarta objectionis, specialiter agitur de legibus poenalibus.

92 **O**bjicies 4°. Dantur leges pure poenales. Sed istae non obligant sub culpa, nec

proinde in conscientia, sed sub sola poena. Ideo enim pure poenales dicuntur.

Pro solutione notandum 1°. legem poenalem esse quae imponit poenam. In quo differt a lege morali, quae aliquid praecipit, vel prohibet, sine adiectione poenae.

Notandum 2°. legem poenalem esse duplicem, scilicet pure poenalem & mixtam. Pure poenalis est quae sic poenam statuit in eos qui quidpiam fecerint, vel omiserint, ut illud non praecipiant fieri, vel omitti. Mixta est quae praecipit aliquid fieri, vel omitti, simulque poenam contrafacientibus imponit, vel copulative, v. g. dicendo, *nemo triticum asportet e regno; qui secus fecerit, solvat tantum.* Vel disjunctive, *nullus e regno triticum asportet; vel si asportaverit, solvat tantum.*

Notandum 3°. poenam aliam esse latae 94 sententiae, aliam sententiae ferendae. Latae sententiae, est quae sic lege est constituta, ut ipsa lex eam de facto condemnet, nec proinde ad eam requiratur sententia Judicis condemnativa, sed solum criminis declarativa; ut cum lex dicit, *nemo hoc vel illud faciat, sub poena excommunicationis ipso facto, vel exiuro, vel ipso jure incurrenda.* Et idem est si lex dicat, *excommunicamus, vel excommunicationem se noverit incurrisse, & ejusmodi.* Poena sententiae ferendae est poena sic lege constituta, ut ad eam incurrendam sit per Judicem, vel Superiorem condemnandus; ut si lex solum dicat, *sub poena excommunicationis, sub interminatione anathematis, vel reus erit, tali poena subjacebit, vel excommunicetur, suspendatur, &c.* Quod si dubium sit, an verba legis contineant poenam latam, vel ferendam, censendum, quod solum contineant ferendam. In poenis enim benignior interpretatio est adhibenda. Reg. 49. juris in 6. Ideo cum haec verba, *si excommunicatus, sit suspensus,* dubium relinquunt, num sententiam latam, vel ferendam contineant (quia plurimi canones continent praedicta verba, quae tamen secundum Glossam cap. 20. de foro competenti sententiam continent ferendam; eo quod ly *si* accipi sic possit, ut sit de facto, vel sit in futurum.) Ideo Navarrus in Manuali c. 27. n. 12. probabiliter docet, verba illa interpretanda esse de poena ferenda (nisi ex adjuncto aliud appareat) etiamsi plures oppositum teneant. His notatis, ad objectionem.

95 Respondeo, leges pure poenales a pluribus quidem Theologis admitti, sed fortasse volunt eas esse veras leges respectu Judicis, qui ad infligendam poenam (iis praescriptam) in conscientia tenetur (prout disertè exprimit Driedo, Becanus, Vasquez, &c.) Alias namque leges poenales ipsimet negant esse verè ac proprie leges, prout ostendit Sylvius citata q. 96. quaestione. 8. Et merito, quia omnis lex (proprie dicta) aliquid

quid jubet vel prohibet, & omnis poena (proprie dicta) supponit culpam, secundum Augustinum l. 1. Retract. c. 9. dicentem: *Omnis poena, si iusta est, poena peccati est.* Nec proinde ea, quae propter causam quidem infligitur, sed non propter culpam (de qua supra) poena est proprie dicta, sed improprie. Unde si quando Princeps, lege proprie dicta, confiscari velit bona e regno asportata, vel importata, est quia asportationem, vel importationem prohibet. Dum verò taxam imponit asportantibus, vel importantibus, non imponit eam per modum poenae, sed vectigalis: sicut dum imponit pedagia ad pontes, flumina, portas, &c. solvenda.

96 Si tamen velis, dari leges pure poenales, non solum respectu Judicis (ut supra) eatenus dantur, quatenus in conscientia obligant ad subeundam poenam. Ad quam proinde acceptandam transgressor (ex communi Doctorum sententia) tenetur sub culpa veniali, vel mortali. Ita nominatim Sylvester, Sotus, Medina, Azorius, Arragonius, Wigers, quos citatos sequitur Sylvius, loco antè relato. Et alioquin ferè tota legum humanarum vis periret. Quòd si de legibus, non pure, sed mixtè poenalibus sit sermo, eas in conscientia non obligare, vulgi errorem vocat Sotus. Adversus quem errorem Alphonius à Castro libris duobus de lege poenali ex professo invehitur, signanter l. 1. c. 8. ubi sic: *Circa potestatem, quam lex poenalis in ordine ad culpam habet, scio tam à multis erratum, ut jam proverbii loco illorum error sub hoc verborum tenore celebretur: nulla lex poenalis obligat illius transgressores ad culpam aliquam: quia satis est quòd transgrediens legem exponat se periculo poenae per legem impositae. Qui error cum multorum animas laeserit, ut certà experientia didici, ad diversa peccata committenda audaciam tribuens, coactus sum ralem errorem amplissimis rationibus convincere.* Et infra: *Non solum indoctum vulgus video esse hoc errore deceptum; sed multos alios, qui se pro doctis haberi volunt, audio in hunc errorem lapsos.* Eandem opinionem Salas disput. 15. n. 10. improbabilem cum multis doctissimis Recentioribus censet. Et certè videtur contraria rationi: poena enim imponitur, quominus transgressio fiat. Ergo non debet removere obligationem in foro animae, ne praebeat occasionem transgrediendi legem; sicque operetur contrarium ejus, propter quod poena apponitur. Ideò Caramuel (tametsi indulgentissimus) in Reg. S. Bened. disput. 3. n. 37. *Leges (inquit) poenales mixtas obligare in conscientia asseruit. Petis utrum benignius quidquam resolvi possit? Respondeo negativè. ... Nam si defendi posset, legem mixtam non obligare in conscientia, etiam dua defendi contradictoria possent. Idem enim est dicere, lex mixta non obligat moraliter, ac dicere, lex quae simul obligat moraliter & poena-*

Tom. II.

liter, non obligat moraliter, sed pure poenaliter. Ubi quis ita caecus, ut non videat claram contradictionem?

Instabis: praesumendum non est, Legislatorem velle duplici poenà, velut duplici contritione, transgressores contere, poenà scilicet internà & externà, aeternà & temporali; sed potius aeternam & internam remittere, dum externam imponit & temporalem.

97 Respondeo negando antecedens: tum quia non potest non velle adstringere sub poena interna, si legem veram ferre velit. Tum quia licet id posset, nullo modo praesumendus esset id velle: quia imprudens esset. Dum enim vellet legem firmare, infirmaret, astutique in arte fraudandi, & occultè transgrediendi hominibus, transgrediendae legis occasionem praerbet. Nec injustum est, aut novum, duplici poenà, internà & externà, temporali & aeternà transgressores punire. Dum enim Deus esum pomi vetiti Protoparentibus interdixit, sub poena interdixit aeternae damnationis, & mortis temporalis. Legibus quoque ecclesiasticis, ultra obligationem sub culpa, saepissimè imponitur obligatio sub censura. Denique in cap. *Imperatores* 11. q. 3. dicitur: *Inter homines poenam luer, & apud Deum sortem non habebit, qui hoc facere noluit.*

Pro hujus materiae complemento adde legem poenalem, quae poenam decernit infligendam, non obligare ante sententiam Judicis condemnatoriam. Quia in poenis benignior interpretatio facienda. Reg. 49. juris in 6. poenam etiam, quae actionem rei requirit, ipse subire non tenetur ante sententiam Judicis, saltem declaratoriam criminis, nisi ad religiosam spectet observantiam (quae v. g. praecribit orationem, disciplinam, & similia.) Quia ab humana consuetudine alienum est, ut is qui in legem peccavit, in exilium v. g. proficiatur, aut multam persolvat, ante Judicis sententiam. Poenis tamen in mera privatione consistentibus, in quas ipso facto incurri lex declarat, statim contringitur, qui legem violavit, v. g. ... poenà excommunicationis, privationis vocis activae, aut passivae, sicut & privationis beneficii, cujus proinde titulo & proprietate statim excidit legis eam ipso facto infligentis transgressor, tametsi seipsum beneficio spoliare non teneatur ante sententiam declaratoriam, nisi id lege sit expressum. Unde Parochi, qui in poenam privationis beneficii ipso facto incidit, acta valent; confessionesque ipsi factae, sicut & datae absolutiones, validae sunt, prout Theologi uno consensu docent, approbatque Mater Ecclesia, ut conscientiarum quieti consulat. Fructus etiam retinere potest, modò beneficii onera exequatur (nisi lex contrarium statuat) quia ad ista sufficit titulus coloratus, cum errore communi.

C